Korkek

Quercus suber

I korthet

- *Quercus suber* – bokväxter (Fagaceae).
- Hemma i västra Medelhavsområdet från Portugal till Italien och nordvästra Afrika.
- Vintergrön ek med läderartade blad och med åren en tjock, mjuk korkbark.
- Växer långsamt och får med åldern en knotig stam och vridna grenar.
- På sommaren ute i sol, på vintern ljust, svalt och frostfritt vid cirka 5–10 °C.
- Kalkkänslig: behöver ett kalkfattigt odlingsmedium och kalkfattigt vatten.
- Ekollonen sås färska cirka 2 cm djupt och gror oftast efter 3–5 veckor.

Det här kan du se fram emot

Med ekollonen av korkek har du grunden till en vintergrön ek som du själv formar från den första groddplantan. Sås ekollonen färska visar sig groddplantorna oftast efter 3–5 veckor. Korkeken växer långsamt, och de första åren handlar om att få en kraftig, frisk planta. Den knotiga formen och den tjocka korkbarken kommer med åren.

Många förknippar bonsai med ett färdigt litet träd från butiken. Med frön börjar du ett steg tidigare – och det ger dig något som ett köpt träd aldrig kan: Du bestämmer själv formen från den allra första groddplantan, och du kan odla arter som sällan eller aldrig säljs som färdiga bonsai. Det kräver tålamod, för det tar några år innan fröplantan har blivit ett riktigt bonsaiträd. I gengäld är trädet ditt eget från början till slut. Här nedan hittar du det du behöver veta för att komma bra igång med just den här arten.

Introduktion

Korkek (*Quercus suber*) är en vintergrön ek i familjen bokväxter. Den växer vilt i västra Medelhavsområdet – i Portugal, Spanien, södra Frankrike och Italien med Korsika, Sardinien och Sicilien samt i Marocko, Algeriet och Tunisien – i ljusa skogar på kullar och låga bergssluttningar. Den undviker kalkhaltig jord och växer nästan alltid på sur, sandig jord. Bladen är läderartade, mörkgröna och svagt tandade och sitter kvar på trädet i två till tre år. Mest känd är barken: ett tjockt, mjukt lager kork som skalas av för hand utan att trädet fälls – första gången när trädet är cirka 25 år och därefter med minst nio års mellanrum. Den nyskalade stammen är rödbrun, och korken växer långsamt ut igen. Korken skyddar trädet mot skogsbränder. Korkek är Portugals nationalträd och kan bli 200–250 år gammal.

Liksom andra ekar innehåller blad och ekollon garvämnen och räknas som giftiga för bland annat hästar, nötkreatur och hundar.

Förökning

Ekollon är stora frön som inte tål att torka ut – så dem därför så snart som möjligt efter att du har fått dem. Verkar de lite intorkade läggs de i vatten i 24 timmar först. Lägg varje ekollon cirka 2 cm djupt i en djup kruka med fuktig såjord eller kokossåmull och ställ krukan varmt vid cirka 15–20 °C. Efter 3–5 veckor visar sig de första groddplantorna; inte alla ekollon gror. Korkeken bildar tidigt en lång pålrot, så använd djupa krukor och flytta groddplantorna bara försiktigt. Möss tycker om ekollon – täck krukorna om de står ute eller i ett förråd.

Säkerhet: Frön, näringsämnen och odlingsmedier är inte avsedda att ätas – varken av människor eller djur. Vissa arter är giftiga, så förvara dem oåtkomligt för barn och djur.

Placering och ljus

Korkeken vill ha det varmt och ljust. De första 1–2 åren mår groddplantorna bäst av lite skugga mitt på dagen; äldre plantor står i full sol. Från slutet av maj, när det inte längre finns risk för nattfrost, till oktober står korkeken bäst ute på en solig plats. I ett varmt vardagsrum trivs den inte.

Vattning och näringsämnen

Vattna med regnvatten eller annat kalkfattigt vatten. Hårt vatten – från vattenverket eller egen brunn – ger med tiden gula blad, eftersom kalken gör det svårt för växten att ta upp järn. Korkeken tål torka bättre än stående vatten: Vattna ordentligt, men låt odlingsmediet torka lätt i ytan mellan vattningarna. På vintern vattnas sparsamt. Från april till september ges flytande bonsainäring var fjärde vecka.

Odlingsmedium

Korkeken behöver ett kalkfattigt, väldränerat och gärna sandigt odlingsmedium, till exempel med kanuma. Till unga plantor passar pikeringsjord med kvartssand. Unga plantor planteras om vart annat till vart tredje år på våren; pålroten kortas lite i taget.

Beskärning

Korkeken växer långsamt, och den knotiga formen kommer av sig själv med åldern – beskär därför med måtta. Låt ett nytt skott bilda 4–6 blad och skär sedan tillbaka det till 2–3 blad. Större grenar tas bort på våren, innan den nya tillväxten börjar. Med tiden bildar stammen den tjocka korkbarken – den ska inte skalas av på en bonsai.

Övervintring

Äldre korkekar i marken tål några minusgrader, men i en skål ska korkeken övervintra frostfritt. Ta in den innan det fryser och ställ den ljust och svalt vid cirka 5–10 °C – t.ex. i ett ouppvärmt, ljust rum, ett kallt uterum eller ett kallt växthus. I ett varmt vardagsrum blir skotten svaga, och skadedjur kommer lätt. Vattna sparsamt med kalkfattigt vatten, men låt aldrig rotklumpen torka ut helt, och ge ingen näring. Från slutet av maj kan korkeken stå ute igen.

Viktiga odlingstips

Det mesta som går fel vid sådd beror på för mycket vatten eller för lite ljus. Jag rekommenderar ett lätt, näringsfattigt såmedium som såjord eller kokossåmull, så att de fina rötterna inte ruttnar. När groddplantorna ska skolas om ger pikeringsjord med kvartssand god dränering och ett stabilt rotsystem. Senare, när trädet ska formas som bonsai, behöver det ett kalkfattigt odlingsmedium, till exempel med kanuma. Ha tålamod: Frön från samma påse gror inte alltid samtidigt, så låt såbrättet stå kvar även om de första groddplantorna redan har kommit upp.